

20 marca 1962 r. zmarła w Koniakowie (Śląsk Cieszyński) wybitna artystka ludowa Maria Gwarkowa, urodzona w 1896 r. Była ona laureatką licznych nagród na wystawach i konkursach sztuki ludowej. Koronki jej roboty eksponowane były również na wystawach za granicą. Wiele spośród najzdolniejszych hafciarek i koronkarek śląskich należało do grona uczennic M. Gwarkowej. Współpracowała również z Zespołem „Śląsk”. W ostatnich latach sprawowała nadzór artystyczny w spółdzielni koronkarskiej CPLiA w Koniakowie.

Za wybitne osiągnięcia w dziedzinie rozwijania sztuki regionalnej i w pracy społecznej M. Gwarkowa odznaczona była Srebrnym Krzyżem Zasługi. Pogrzeb jej odbył się na koszt Ministerstwa Kultury i Sztuki.

19 lutego 1962 r. zmarła w Tatarach (pow. Ostrołęka) Maria Konopkowska, urodzona w 1880 r. Należała ona do najzdolniejszych i najbardziej czynnych twórczyń ludowych na terenie Kurpiowszczyzny. Wykonywane przez nią tkaniny, hafty, wycinanki, figurki z ciasta i pisanki wielokrotnie nagradzane na konkursach i wystawach sztuki ludowej. Od 1960 r. Konopkowska otrzymywała stałą zapomogę Ministerstwa Kultury i Sztuki. Ostatnie wyróżnienie — I nagrodę na konkursie pieczywa obrzędowego — otrzymała na kilka dni przed śmiercią.

Izba zamieszkiwana przez Konopkowską jest jednym z najlepiej zachowanych tradycyjnych wnętrz kurpiowskich i została ostatnio wykorzystana jako tzw. „Izba Pracy Twórczej” CPLiA.

Działalność muzeów — wystawy i konkursy

Wśród wystaw sztuki ludowej w I kwartale br. należy odnotować przede wszystkim kilka interesujących ekspozycji zorganizowanych przez muzea.

Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu zorganizowało wystawę dolnośląskiej rzeźby ludowej od XVIII do ok. poł. XIX w. Ekspozycja była projektowana — po wystawie śląskiego malarstwa na szkle — jako jedna z cyklu wystaw monograficznych poświęconych plastyce ludowej na Dolnym Śląsku. Stanowi ona przede wszystkim próbę przedstawienia i usystematyzowania zgromadzone w muzeum materiału zabytkowego. Pokazano ok. 70 obiektów rzeźby w drzewie i kamieniu, reprezentujących sztukę religijną wsi dolnośląskich, oraz ule figuralne.

Wystawa została przygotowana bardzo starannie przez mgr Ewę Jęczalik, która jest również autorką katalogu. Zawiera on interesujący wstęp (wprowadzający w zagadnienie rzeźby ludowej Dolnego Śląska i referujący w ogólnym zarysie stan badań nad tym zagadnieniem), szczegółowy spis eksponatów (z podaniem numerów inwentarza) oraz 8 tablic z fotografiami rzeźb.

Wobec dużej wartości naukowej zarówno samej wystawy jak i katalogu, tym bardziej przykry jest jego wyjątkowo nieefektywny wygląd. Wydrukowano katalog na papierze niemal „gazetowym”, ilustracje — bardzo źle wykonane — połączone są na osobnych kartkach. Odbija to rażąco od katalogów estetycznie wydawanych przez inne muzea.

W Muzeum Narodowym w Poznaniu czynna była w marcu wystawa pt. „Polskie malarstwo i rzeźba ludowa”, zorganizowana ze zbiorów własnych muzeum wg scenariusza mgra St. Błaszczyka.

W Muzeum Gliwickim otwarto stałą wystawę śląskiej sztuki ludowej od XVIII w. do czasów współczesnych. Zgromadzono kilkadziesiąt eksponatów reprezentujących wszystkie dziedziny plastyki ludowej: budownictwo, sprzęty codziennego użytku, garncarstwo, wyroby ze skóry i żelaza. Wiele miejsca poświęcono strojom i wyrobom jubilerskim. Pokazano również plastykę obrzędową, malarstwo i rzeźbę.

Od listopada 1961 r. Muzeum w Sandomierzu posiada wystawę etnograficzną, zorganizowaną dzięki staraniom Muzeum Świętokrzyskiego w Kielcach, Muzeum w Sandomierzu i Prezydium PRN w Sandomierzu. Scenariusz i naukowe opracowanie wystawy — mgr Marian Pokropek, opracowanie plastyczne — inż. arch. Zbigniew Wilma.

Muzeum Ziemi Szamotulskiej w Szamotulach urządziło pod koniec 1961 r. wystawę wienców dożynkowych, połączoną z konkursem na najładniejszy wieniec.

W Muzeum w Chorzowie otwarto w styczniu wystawę sztuki ludowej. Pokazano eksponaty z zakresu rzeźby i malarstwa, maski obrzędowe, pisanki i zabawki. Osobny

dział stanowiły prace rzeźbiarzy i malarzy amatorów.

W Muzeum w Żywcu zorganizowało wystawę „Sztuka ludowa w perspektywie rozwojowej”. Na wystawie pokazano współcześnie wykonane wycinanki i kwiaty z kolorowych bibulek. Eksponaty zebrał w drodze penetracji terenowej w powiatach Żywiec i Sucha — dyrektor muzeum, J. Studencki.

Wydziały Kultury przy PRN, woj. katowickiego, pod patronatem Wydziału Kultury Prezydium WRN i poszczególnych muzeów, zorganizowały konkurs na zabawki i pamiątki regionalne. W konkursie mogli uczestniczyć zarówno pracujący zawodowo w danej dziedzinie, jak i amatorzy. Pokonkursową wystawę zgromadzonych zabawek urządzono w Muzeum w Chorzowie. I nagrody nie przyznano. Cztery nagrody II przyznano: Kubaszczykowi, Anczykowi, Niemcowi i Gluzie.

W lutym otwarta była w Zakopanem wystawa pt. „Sztuka i rękodzieło Podhala”, zorganizowana przez CPLiA i CBWA. Komisarz wystawy i autorka scenariusza — Wanda Gentil-Tippenhauer. Podstawową częścią wystawy była tradycyjna i współczesna sztuka góralska: snycerka w drzewie, zdobnictwo w metalu, hafty i stroje, ceramika, wreszcie malarstwo na szkle. Wśród współczesnych malowideł na szkle wyróżniają się szczególnie bardzo interesujące obrazy mało znanego, zmarłego w 1960 r. artysty plastyka, Kuby Kostynowicza. Na wystawie pokazano również prace uczniów Liceum Techniki Plastycznych im. Antoniego Kenara (rzeźba w drzewie, ceramika) oraz Zasadniczej Szkoły Zawodowej (tkanina, koronki). Obie szkoły nawiązują do tradycji regionalnych. Do interesujących eksponatów należały również prace zakopiańskich artystów plastyków z zakresu zdobnictwa wnętrza.

Katalog wystawy wydany przez CBWA (Kraków 1962, 48 s. nłb. oraz wkładka w jęz. francuskim) zawiera wstęp p. Józefa Grabowskiego, szczegółowy spis eksponatów opracowany przez W. Gentil-Tippenhauer oraz liczne ilustracje. Strona wydawnicza katalogu odznacza się wysokim poziomem zarówno ze względu na ciekawy układ graficzny, doskonale ilustracje, jak dobrą jakość papieru.